
HET BEEST IN DE BOOM

TEKST: ROBERT BIJL

Als ik denk aan het beest in mijzelf, denk ik gelijk aan het beest uit de bijbel: aan de duivel. Aan het getal 666 en aan de draak uit Openbaringen. Iedere avond bij het eten, voor we het toetje aten, las mijn vader voor uit de bijbel, mijn hele jeugd lang. De verhalen uit het Oude Testament over Jozef en zijn broers fascineren me nog steeds. Bij de brieven van Paulus wipte ik van ongeduld en verveling op mijn stoel. Ik herken mezelf in Freek de Jonge zijn gedicht over zijn vader:

Jongetje op zondagmiddag
In de ban van vaders stem
Dat niets begrijpt maar heel goed luistert
Of hij zacht klinkt of met klem
Jongetje op zondagmiddag
Die niets begrijpt van de Heilige Geest
Maar weet dat die stem op zijn mooist klinkt
Als vader uit de bijbel leest

Ik ben 30 jaar later geïnspireerd door de verhalen die ik bij Phoenix hoor en lees. Het verhaal van de maskermaker heb ik al meer dan 20 keer voorgelezen aan vrienden en familie, en iedere keer weer raakt het mij. Vooral dat zinnetje van de grootmoeder: 'Vergeet een ding nooit: zij hebben de koers uitgezet en je thuisgebracht.' De maskermaker is voor mij een oerverhaal van Phoenix, met grote thema's daar ragfijn in verwerkt.

De verhalen van Phoenix putten uit de Griekse mythen en sagen en andere bronnen. Ik mis dan de oerverhalen uit de bijbel. Ik mis de God van Abram, Izaäk en Jacob.

REMBRANDT VAN RIJN, 1638, RIJKSMUSEUM

De familielijn van de grootvader Abram en zijn zoon en kleinzoons die zo mooi rauw wordt beschreven, met alle problemen daarbij onverbloemd. Ik vroeg aan Wibe Veenbaas over het waarom van dit ontbreken. En ik zie dat ik daar zelf iets aan kan doen: een oerverhaal uit de bijbel inbrengen. Het oerverhaal van Adam en Eva, de appel, en het beest.

God geeft Adam en Eva toegang tot alle vruchten in het paradijs, behalve die ene boom. Adam en Eva eten van de appel, ondanks het verbod. Rembrandt beeldt in zijn ets de slang af als draak, die zich om de boom gevlochten heeft.

In de gereformeerde traditie waar ik uitkom, is dit het moment van de zondeval. Van ongehoorzaamheid aan God die de schuld en ellende in de wereld brengt. Dit verhaal symboliseert in deze traditie de schuld en ellende die ieder mens in zijn eigen leven teweegbrengt na zijn geboorte. Ik ben zelf de Adam van dit verhaal en doe hetzelfde als Adam deed. Mijn ongehoorzaamheid aan God was een gehoorzaamheid aan het beest, aan de slang, aan de draak, aan de duivel. En ik voelde me daar heel lang heel slecht over.

Een paar jaar geleden las ik een Joodse interpretatie van dit oerverhaal. Daarin betekent de ongehoorzaamheid aan God, de volwassenwording van de mens. Het op eigen benen staan, naakt zijn, uit de poezenmand van het paradijs de wereld ingaan. Niks geen zondeval, veel meer het doorbreken van de loyaliteit aan en zorg van onze ouders (God kun je hier zien als vader of moeder). De grens over gaan, leren kennen wie ik zelf ben. En dan bang zijn, net als Adam en Eva bang waren, en me ook verschuilen achter bladeren. Een kind dat weg moet bij zijn ouders, net als de maskermaker.

In een schilderij van Titiaan van Adam en Eva, is het een kind in de boom dat de appel aanreikt aan Eva. Dat schilderij past meer bij de Joodse interpretatie. Een voor mij nieuwe blik op een oud verhaal: hoe de rol van het beest verandert in een bijrol. Hoe wij allemaal de weg van kind naar volwassenheid gaan. Om het kind in mijzelf in mijn levensverhaal te zien, in plaats van de duivel of het beest in mij. En in de ander.

Nadat ik de deur van mijn ouderlijk huis dicht deed, heb ik lang gedacht dat mijn vader een beperkte rol speelde in mijn leven. Nu is de cirkel rond en kan ik weer opnieuw verlangen naar de stem van mijn vader, die op zijn mooist klinkt als hij dit verhaal van Adam en Eva en de slang voorleest. 🐍

TITIAAN, CA 1550, MUSEO DEL PRADO, MADRID